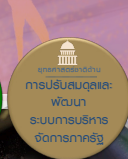

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ

ประเด็นที่ 10

10 การปรับเปลี่ยน ค่านิยมและวัฒนธรรม

“พัฒนาคนไทยในทุกช่วงวัยให้เป็นคนดี คนเก่ง และมีคุณภาพ
ด้วยการปลูกฝังค่านิยมวัฒนธรรมที่พึงประสงค์”

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็น (10) การปรับเปลี่ยนค่านิยมและวัฒนธรรม มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของประเทศไทยให้มีความสมบูรณ์ ด้วยการปลูกฝังค่านิยมวัฒนธรรมที่พึงประสงค์ให้กับคนไทยในทุกช่วงวัย เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของยุทธศาสตร์ชาติในการพัฒนาคนในทุกมิติ และในทุกช่วงวัยให้เป็นคนดี เก่ง และมีคุณภาพ โดยในช่วงที่ผ่านมากระแสการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่หลั่งไหลเข้าสู่ประเทศไทย อาทิ เทคโนโลยีและสื่อที่มีอิทธิพลมีการขยายตัวอย่างรวดเร็ว กว้างขวาง ซึ่งยังคงเป็นประเด็นที่มีความท้าทายต่อการสร้างค่านิยมและวัฒนธรรมอันพึงประสงค์เป็นอย่างมาก ดังนั้นจึงต้องอาศัยกลไกการมีส่วนร่วมและการบูรณาการการทำงานร่วมกันจากทุกภาคส่วนในสังคมนอกเหนือจากหน่วยงานภาครัฐเพียงอย่างเดียว โดยแผนแม่บทประเด็นนี้ มีเป้าหมายระดับประเด็นที่กำหนดให้ **คนไทยมีคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมที่ดีงาม และมีความรัก และภูมิใจในความเป็นไทยมากขึ้น นำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการดำรงชีวิต สังคมไทยมีความสุขและเป็นที่ยอมรับของนานาชาติมากขึ้น**

การประเมินผลลัพธ์การดำเนินการที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย

100001

คนไทยมีคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมที่ดีงาม และมีความรัก และภูมิใจในความเป็นไทยมากขึ้น นำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการดำรงชีวิต สังคมไทยมีความสุขและเป็นที่ยอมรับของนานาชาติมากขึ้น

ปี 2562

ปี 2563

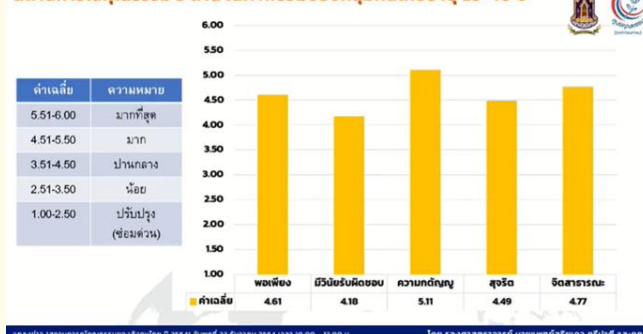
ปี 2564

ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565

ดัชนีคุณธรรม 5 ประการ เพิ่มขึ้นร้อยละ 10 จากปีฐาน

จากสถานการณ์คุณธรรมของคนไทยวัยทำงาน ช่วงอายุ 25-40 ปี ประจำปี 2564 ที่จัดทำโดยศูนย์คุณธรรม มีการสำรวจข้อมูล 5 ด้าน ประกอบด้วย ด้านความพอเพียง ด้านวินัยรับผิดชอบ ด้านความกตัญญู ด้านสุจริต และด้านจิตอาสา จากผลสำรวจทั้ง 5 ด้าน ส่วนใหญ่ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก (4.51-5.50 จากค่าเฉลี่ยเต็ม 6.00) อย่างไรก็ตาม พบว่า ด้านความมีวินัยรับผิดชอบเป็นด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คืออยู่ที่ค่าเฉลี่ย 4.18 ซึ่งจัดอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนในด้านอื่นๆ ได้แก่ ด้านความพอเพียง ด้านความกตัญญู ด้านสุจริต และด้านจิตอาสา มีคะแนนเฉลี่ย 4.61, 5.11, 4.49 และ 4.77 ตามลำดับ ซึ่งจัดอยู่ในระดับมาก

สถานการณ์คุณธรรม 5 ด้าน ในภาพรวมของกลุ่มคนไทยอายุ 25-40 ปี

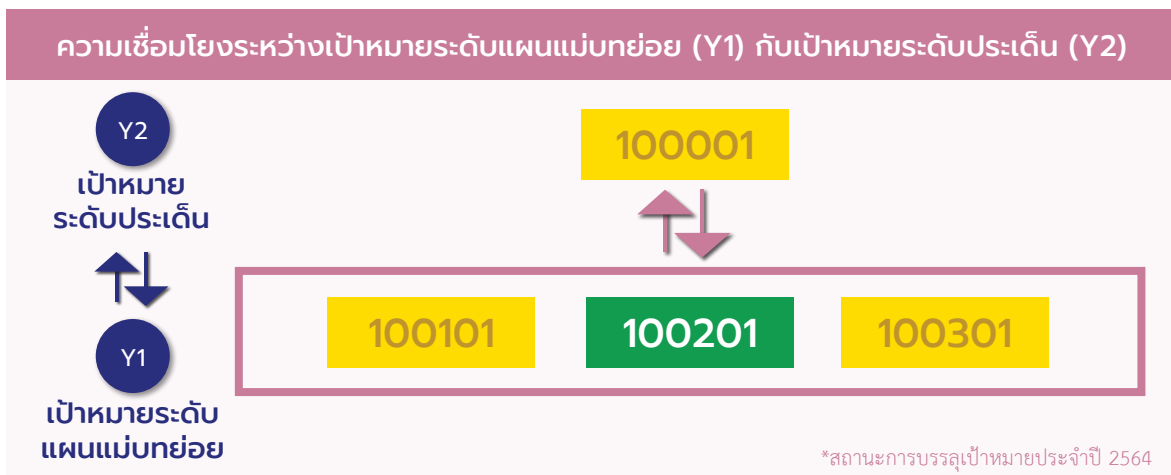

การปรับเปลี่ยนค่านิยมและวัฒนธรรม

การดำเนินงานในระยะต่อไปเพื่อให้บรรลุเป้าหมายของแผนแม่บทประเด็นการปรับเปลี่ยนค่านิยมและวัฒนธรรม มีความท้าทายอยู่หลายประการ อาทิ การบูรณาการการทำงานทั้งภายในและระหว่างหน่วยงานอย่างเป็นระบบเพื่อลดความซ้ำซ้อนของโครงการ รวมทั้งการสร้างวิถีชีวิตคุณธรรมให้กับคนในทุกช่วงวัยยังคงมีอยู่อย่างจำกัดเนื่องจากที่ผ่านมามุ่งเน้นการปลูกฝังคุณธรรมเฉพาะในวัยเด็ก ดังนั้นในระยะต่อไปจึงต้องพัฒนาคุณธรรมทั้งในผู้ใหญ่และในเด็กควบคู่กันไปโดยเฉพาะในด้านความมีวินัย รับผิดชอบที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด นอกจากนี้ความท้าทายเชิงพื้นที่และช่องทางการสื่อสารอันเป็นผลจากการเติบโตของสื่อออนไลน์ที่หลากหลายยังคงมีอยู่อย่างต่อเนื่อง ซึ่งโครงการในปีที่ผ่านมามุ่งเน้นไปที่การจัดทำฐานข้อมูลดิจิทัล แต่การดำเนินการเชิงรุกเพื่อปรับเปลี่ยนค่านิยม คุณธรรมและจริยธรรมที่สอดคล้องกับรูปแบบและช่องทางการสื่อสารของสื่อและชุมชนออนไลน์ที่หลากหลายนั้นยังมีอยู่อย่างจำกัด ยังเป็นการสะท้อนว่าภาคส่วนที่เกี่ยวข้องยังคงต้องเร่งดำเนินการเพื่อแก้ปัญหาดังกล่าว และนับว่าเป็นประเด็นที่มีความท้าทายต่อการบรรลุเป้าหมายที่กำหนดให้ “คนไทยมีคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมที่ดีงาม และมีความรัก และภูมิใจในความเป็นไทยมากขึ้น นำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการดำรงชีวิต สังคมไทยมีความสุขและเป็นที่ยอมรับของนานาชาติมากขึ้น”

แผนแม่บทฯ ประเด็น (10) การปรับเปลี่ยนค่านิยมและวัฒนธรรม

ประกอบด้วย 3 เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย โดยมีสถานะการบรรลุเป้าหมาย ดังนี้

100101

ปี 2562

ปี 2563

ปี 2564

คนไทยเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ มีความพร้อมในทุกมิติตามมาตรฐานและสมดุลงานด้านสติปัญญา คุณธรรม จริยธรรม มีจิตวิญญาณที่ดี เข้าใจในการปฏิบัติตนปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมที่ดีขึ้น กำหนดค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุ ในปี 2565 ประชากรอายุ 13 ปีขึ้นไป มีกิจกรรมการปฏิบัติตนที่สะท้อนการมีคุณธรรมจริยธรรมเพิ่มขึ้น ร้อยละ 5 ต่อปี

ซึ่งการประเมินการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของประชากรไทยในด้านการมีจิตสาธารณะมีความก้าวหน้ามากขึ้น อย่างไรก็ตาม ในมิติความซื่อสัตย์สุจริตที่สะท้อนผ่านดัชนีการรับรู้การทุจริต (Corruption Perceptions Index: CPI) ขององค์กรเพื่อความโปร่งใสนานาชาติ ประเทศไทยถูกลดอันดับลงจากอันดับที่ 101 เมื่อปี 2562 เป็นอันดับที่ 104 ซึ่งพิจารณาแล้วแสดงให้เห็นถึงสถานะการบรรลุเป้าหมายอยู่ในระดับต่ำกว่าค่าเป้าหมาย

100201

ปี 2562

ปี 2563

ปี 2564

ภาคธุรกิจมีบทบาทสำคัญในการลงทุนเพื่อสังคมเพิ่มขึ้น กำหนดค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุในปี พ.ศ. 2565 จำนวนธุรกิจที่เป็นวิสาหกิจเพื่อสังคม จำนวน 50 บริษัท

โดยในปี 2564 ประเทศไทยมีธุรกิจที่เป็นวิสาหกิจเพื่อสังคม จำนวน 148 องค์กร ซึ่งบรรลุตามเป้าหมายที่ได้กำหนดไว้แล้ว

100301

ปี 2562

ปี 2563

ปี 2564

สื่อในสังคมไทยมีความเข้มแข็ง สามารถสร้างภูมิคุ้มกันให้แก่ประชาชนในสังคม ทำให้เกิดสังคมแห่งการเรียนรู้ ปลอดภัย และสร้างสรรค์เพิ่มขึ้น กำหนดค่าเป้าหมายระดับความสำเร็จของการสร้างความรับรู้ ความตระหนัก และการใช้สื่ออย่างปลอดภัยและสร้างสรรค์ของประชาชนกลุ่มเป้าหมาย ร้อยละ 70

ซึ่งเทียบเคียงจากข้อมูลสถานภาพการรู้เท่าทันสื่อและสารสนเทศของไทย ข้อมูลล่าสุด ณ ปี 2563 อยู่ที่ 72.3 คะแนน จัดอยู่ในระดับที่ดี อย่างไรก็ตามหากพิจารณาจากการประเมินของ OECD 2021 กลับพบว่าความสามารถในการรับมือกับ Fake News และข้อมูลข่าวสารที่ผิดพลาดของเด็กอายุ 15 ปีจากทั่วโลก เด็กไทยมีศักยภาพต่ำมากในเรื่องนี้ โดยอยู่ในอันดับ 76 จาก 77 ประเทศทั่วโลกที่ OECD ทำการประเมิน ซึ่งแสดงให้เห็นถึงสถานะการบรรลุเป้าหมายอยู่ในระดับต่ำกว่าค่าเป้าหมาย

การปรับเปลี่ยนค่านิยมและวัฒนธรรม

100101

แผนแม่บทย่อย

การปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม และการเสริมสร้างจิตสาธารณะ และการเป็นพลเมืองที่ดี

เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย

ปี 2562

ปี 2563

ปี 2564

คนไทยเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ มีความพร้อมในทุกมิติตาม
มาตรฐานและสมดุลงាំងด้านสติปัญญา คุณธรรมจริยธรรม
มีจิตวิญญาณที่ดี เข้าใจในการปฏิบัติตน
ปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมที่ดีขึ้น

ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565

ประชากรอายุ 13 ปี ขึ้นไป มีกิจกรรมการปฏิบัติตนที่สะท้อนการมีคุณธรรม
จริยธรรมเพิ่มขึ้น ร้อยละ 5 ต่อปี

การพัฒนาให้คนไทยมีความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ มีความพร้อมในทุกมิติ และสามารถปรับตัว
เข้ากับสภาพแวดล้อมได้นั้น จำเป็นต้องวางรากฐานการพัฒนาที่สมดุลทั้งด้านสติปัญญาและคุณธรรมจริยธรรม
ตั้งแต่วัยเยาว์ เพื่อปลูกฝังจิตสำนึกการเป็นพลเมืองที่ดี มีจิตสาธารณะ ตลอดจนมีความรับผิดชอบต่อสังคม
และสิ่งแวดล้อม ผ่านการเสริมสร้างศักยภาพของสถาบันทางสังคมที่สำคัญ อาทิ การส่งเสริมให้ครอบครัว
มีความพร้อมในการปลูกฝังคุณธรรม การจัดให้มีพื้นที่และกิจกรรมส่งเสริมค่านิยมและวัฒนธรรมในระดับชุมชน
การจัดการเรียนการสอนทั้งในและนอกสถานศึกษาที่สอดแทรกการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม และการมี
จิตสาธารณะรวมทั้งสร้างความเข้มแข็งของสถาบันทางศาสนา และส่งเสริมองค์กรคุณธรรมและการสร้าง
ต้นแบบผู้นำการเปลี่ยนแปลง ตลอดจนพัฒนาสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการส่งเสริมให้คนไทยเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์
ทั้งนี้ การดำเนินการที่ผ่านมายังมีความท้าทายในประเด็นสำคัญ คือ การบูรณาการการทำงานอย่างเป็นระบบ
เพื่อลดความซ้ำซ้อนของโครงการทั้งภายในและระหว่างหน่วยงาน รวมถึงการติดตามประเมินผลสัมฤทธิ์
 อีกทั้งการเติบโตของสื่อออนไลน์ในรูปแบบที่หลากหลายส่งผลให้เกิดความท้าทายในเชิงพื้นที่และช่องทาง
การสื่อสาร ตลอดจนการสร้างค่านิยมอันพึงประสงค์ร่วมกันระหว่างคนต่างช่วงวัยที่มีความหลากหลาย
ทางความคิดเพื่อให้สังคมไทยอยู่ร่วมกันได้อย่างสมานฉันท์

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย จากการประเมินระดับการพัฒนามนุษย์ของประเทศไทยผ่านดัชนีการพัฒนามนุษย์ (Human Development Index: HDI) ที่จัดทำโดยโครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ (UNDP) พบว่า ประเทศไทยมีพัฒนาการที่ดีขึ้นและถูกจัดอยู่ในกลุ่มประเทศที่มีระดับการพัฒนามนุษย์สูง โดยมีค่า HDI ในปี 2562 เท่ากับ 0.777 เพิ่มขึ้นจาก 0.772 ในปีก่อนหน้า นอกจากนี้ ในการประเมินการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของประชากรไทยในด้านการมีจิตสาธารณะ รวมถึงการพัฒนาทักษะทางการเงิน และการสร้างภูมิคุ้มกันทางการเงินที่ดี มีความก้าวหน้ามากขึ้น โดยข้อมูลในรายงานสถานการณ์คุณธรรม ปี 2564 ของศูนย์คุณธรรม (องค์การมหาชน) สะท้อนให้เห็นว่าภาคส่วนต่าง ๆ ของสังคม ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม องค์กรศาสนา และสถาบันการศึกษา เข้ามามีบทบาทเชิงรุกมากขึ้นในการมีจิตอาสาช่วยเหลือเกื้อกูลกันเพื่อบรรเทาผลกระทบจากการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ในช่วงปีที่ผ่านมา อีกทั้งผลการสำรวจทักษะทางการเงินของไทยปี 2563 ที่จัดทำโดยธนาคารแห่งประเทศไทยและสำนักงานสถิติแห่งชาติ¹ บ่งชี้ว่าคนไทยมีระดับทักษะทางการเงินทั้ง 3 ด้าน (ความรู้ทางการเงิน พฤติกรรมทางการเงิน และทัศนคติทางการเงิน) ดีขึ้นอยู่ที่ร้อยละ 71.0 เพิ่มขึ้นจากร้อยละ 66.2 ในปี 2561 ซึ่งหากพิจารณาข้อมูลด้านการบริหารจัดการเงินให้พร้อมรับมือกับทุกสถานการณ์ พบว่าร้อยละ 74.7 ของคนไทยมีเงินออม แต่ยังคงมีความท้าทายในการบริหารจัดการเงินให้เพียงพอกับรายจ่ายและภาระผ่อนหนี้ และการออมเงินเพื่อฉุกเฉินอย่างเพียงพอ อย่างไรก็ตาม ในมิติความซื่อสัตย์สุจริตที่สะท้อนผ่านดัชนีการรับรู้การทุจริต (Corruption Perceptions Index: CPI) ขององค์กรเพื่อความโปร่งใสนานาชาติ ประเทศไทยถูกลดอันดับลงจากอันดับที่ 101 เมื่อปี 2562 เป็นอันดับที่ 104 จาก 180 ประเทศ ในปี 2563 โดยประเทศไทยได้คะแนน 36 คะแนน ซึ่งต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของโลกที่ 43 คะแนน

การดำเนินงานที่ผ่านมา ในช่วงปี 2564 หน่วยงานของรัฐได้ดำเนินการเพื่อขับเคลื่อนเป้าหมายดังกล่าวในการพัฒนาให้คนไทยเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ มีคุณธรรมและจริยธรรม โดยใช้กลไกทางสังคมที่สำคัญ เช่น ครอบครัว ชุมชน สถานศึกษาและแหล่งเรียนรู้ สถาบันทางศาสนา และองค์กรส่งเสริมคุณธรรม รวมทั้งการประสานความร่วมมือของภาคีเครือข่ายต่าง ๆ ซึ่งมีโครงการสำคัญที่ทำในระดับครอบครัว อาทิ การสื่อสารในครอบครัวเพื่อเสริมสร้างความเป็นประชาธิปไตย และการส่งเสริมเครือข่ายครอบครัวคุณธรรม โครงการสำคัญที่ทำในระดับชุมชน อาทิ การส่งเสริมและเผยแพร่ค่านิยมและวัฒนธรรมความเป็นไทย และโครงการพลังบวร : ชุมชนคุณธรรม ลานธรรม ลานวิถีไทย โครงการสำคัญที่ทำผ่านสถานศึกษา อาทิ การขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา โดยปลูกฝัง อบรม บ่มเพาะอุปนิสัยให้นักเรียนเป็นผู้ที่มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ “อยู่อย่างพอเพียง” โครงการโรงเรียนคุณธรรม และการพัฒนายุวทูตความดีสู่วิถีพลเมืองโลกในศตวรรษที่ 21 โครงการสำคัญที่ทำผ่านสถาบันทางศาสนา อาทิ โครงการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ โครงการศูนย์อบรมศาสนาอิสลามและจริยธรรมประจำมัสยิด และโครงการสำคัญในลักษณะเครือข่ายความร่วมมือในการขับเคลื่อนร่วมกัน อาทิ โครงการสมัชชาคุณธรรม ที่มีการจัดเวทีสมัชชาคุณธรรมในระดับพื้นที่จังหวัดน่านรองใน 4 ภูมิภาค และสมัชชาคุณธรรมระดับชาติที่สร้างการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการส่งเสริมคุณธรรมของสังคมไทยรวม 385 องค์กร

¹ <https://www.bot.or.th/Thai/PressandSpeeches/Press/2021/Pages/n7764.aspx>

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย หน่วยงานภาครัฐมีการดำเนินการเพื่อบ่มปลูกฝังค่านิยม และส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมผ่านโครงการต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง อย่างไรก็ตาม การดำเนินการยังมีประเด็น ท้าทายในด้านการบูรณาการการทำงานทั้งภายในและระหว่างหน่วยงานอย่างเป็นระบบเพื่อลดความซ้ำซ้อน ของโครงการ รวมถึงการติดตามและประเมินผลที่มุ่งผลสัมฤทธิ์และอยู่บนพื้นฐานของข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยเฉพาะข้อมูลสถานการณ์ทางสังคมและดัชนีตัวชี้วัดคุณธรรม ๕ ประการ นอกจากนี้ ความท้าทาย เชิงพื้นที่และช่องทางการสื่อสารอันเป็นผลจากการเติบโตของสื่อออนไลน์ที่หลากหลายยังคงมีอยู่ อย่างต่อเนื่องซึ่งโครงการในปีที่ผ่านมามุ่งเน้นไปที่การจัดทำฐานข้อมูลดิจิทัล แต่การดำเนินการเชิงรุก เพื่อปรับเปลี่ยนค่านิยม คุณธรรมและจริยธรรมที่สอดคล้องกับรูปแบบและช่องทางการสื่อสารของสื่อ และชุมชนออนไลน์ที่หลากหลายนั้นยังมียุ่อย่างจำกัด

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย การดำเนินการในระยะต่อไปเพื่อพัฒนาให้คนไทยเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ และมีความพร้อมในทุกมิติ ควรมุ่งเน้นการดำเนินการโดยมุ่งผลสัมฤทธิ์และหลักฐานเชิงประจักษ์ โดยควรวิเคราะห์ปัจจัยความสำเร็จที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมได้อย่างเป็นรูปธรรม เพื่อนำไป ปรับปรุงแนวทางการดำเนินงานให้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบันและเกิดประสิทธิผลสูงสุด รวมถึง การส่งเสริมศักยภาพของกลไกทางสังคมและผู้นำการเปลี่ยนแปลงเพื่อขับเคลื่อนและขยายผลการดำเนินการ อาทิ การพัฒนาศักยภาพกลไกการทำงานด้านครอบครัวการพัฒนาผู้นำชุมชน บุคคลและองค์กรต้นแบบ ด้านคุณธรรมและวัฒนธรรม ตลอดจนการใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีในการพัฒนารูปแบบและช่องทาง การสื่อสารให้หลากหลายและทันต่อสถานการณ์และความสนใจของคนในสังคมมากยิ่งขึ้น

แผนแม่บทย่อย

การสร้างค่านิยมและวัฒนธรรมที่พึงประสงค์จากภาครัฐกิจ

เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย

ปี 2562

ปี 2563

ปี 2564

ภาครัฐกิจมีบทบาทสำคัญในการลงทุนเพื่อสังคมเพิ่มขึ้น

ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565

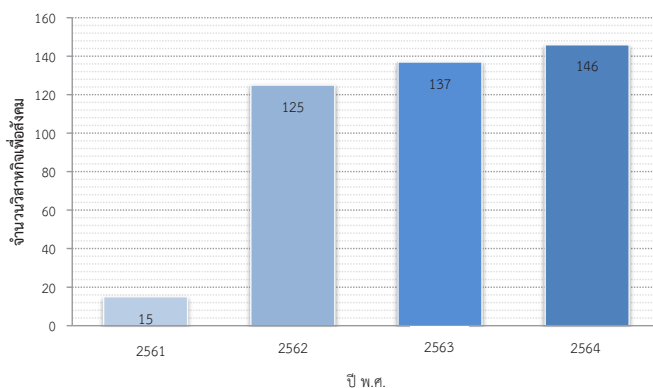
จำนวนธุรกิจที่เป็นวิสาหกิจเพื่อสังคม จำนวน 50 บริษัท

การปลูกฝังค่านิยมและวัฒนธรรม ต้องอาศัยการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน ได้แก่ ภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม ผ่านกลไกและสถาบันทางสังคมในการปลูกฝังค่านิยมวัฒนธรรม ความซื่อสัตย์ วินัย คุณธรรม จริยธรรม การมีจิตสาธารณะ จิตอาสา รวมทั้งตระหนักถึงความจำเป็นในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม การอุปโภค บริโภคเพื่ออนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยในภาครัฐกิจต้องดำเนินธุรกิจอย่างมีธรรมาภิบาล และเป็นมิตรกับทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมบนหลักของการมีส่วนร่วม มีความรับผิดชอบต่อสังคม คนทุกคนในบริษัท และเปลี่ยนจากการเน้นผลตอบแทนสูงสุดของผู้ถือหุ้น เป็นผลประโยชน์ต่อส่วนรวม อย่างยั่งยืน รวมทั้งลงทุนพัฒนาด้านสังคมในรูปแบบต่าง ๆ ขณะที่ภาครัฐต้องยกระดับมาตรการทั้งทางด้านภาษี และมาตรการทางการเงิน และสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการลงทุนทางสังคมมากขึ้น อาทิ การพัฒนาฐานข้อมูล กลางเพื่อแก้ปัญหาทางสังคม และการพัฒนากฎระเบียบและกฎหมาย เพื่อจูงใจให้ภาครัฐกิจปรับเปลี่ยน แนวคิด รูปแบบการดำเนินธุรกิจ และการลงทุนเพื่อการพัฒนาสังคมอย่างยั่งยืนมากขึ้น อย่างไรก็ตาม ปัจจุบันจำนวนธุรกิจเพื่อสังคมได้เพิ่มขึ้นเป็นจำนวนมากจนสามารถบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้แล้ว และภาคเอกชนโดยเฉพาะบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์มีความตื่นตัวในการประกอบธุรกิจตามแนวคิด “การดำเนินธุรกิจอย่างยั่งยืน” (Environmental Social Governance หรือ ESG) และมีการจัดทำรายงาน ความยั่งยืน เผยต่อผู้ถือหุ้นและนักลงทุนมากขึ้น

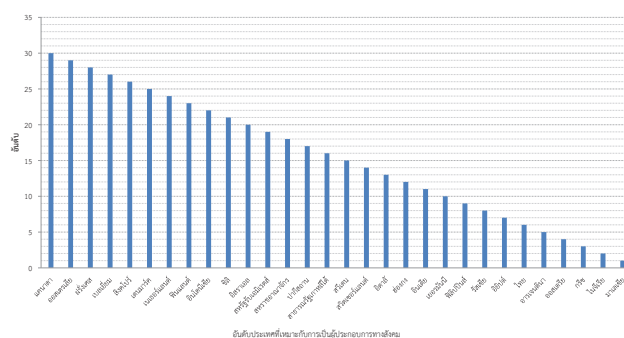
100201

จำนวนวิสาหกิจเพื่อสังคมตั้งแต่ปี 2561 - 2564

ที่มา: <https://www.sethailand.org/resource/summary-state-of-social-enterprise-in-thailand/>

จำนวนวิสาหกิจเพื่อสังคมตั้งแต่ปี 2561 - 2564

ที่มา: <https://poll2019.trust.org/>

¹ <https://www.sethailand.org/resource/summary-state-of-social-enterprise-in-thailand/>

² (https://issuu.com/sethailand/docs/state_of_social_enterprise_in_thailand_2020)

การดำเนินงานที่ผ่านมา ในช่วงปีงบประมาณ 2564 ที่ผ่านมาหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้มีการพัฒนากลไกที่เป็นปัจจัยสำคัญตามที่กำหนดไว้ในห่วงโซ่คุณค่าของประเทศไทย (Final Value Chain Thailand) เพื่อเป็นการขับเคลื่อนไปสู่การบรรลุเป้าหมาย **ภาคธุรกิจมีบทบาทสำคัญในการลงทุนเพื่อสังคมเพิ่มขึ้น** โดยเฉพาะการพัฒนาสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการลงทุนเพื่อสังคม อาทิ การผลักดันกฎระเบียบ/กฎหมายลำดับรองภายใต้พระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจเพื่อสังคม พ.ศ. 2562 นอกจากนี้ ได้มีการดำเนินการเพื่อส่งเสริมให้ภาคธุรกิจคำนึงถึงความรับผิดชอบต่อในด้านสิ่งแวดล้อม (Environment) สังคม (Social) และธรรมาภิบาล (Governance) หรือ ESG อาทิ สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ ได้มีโครงการการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาตลาดทุนเพื่อความยั่งยืน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมให้ตลาดทุนไทยเป็นตลาดทุนที่ยั่งยืนทั้งระบบและสร้างผลกระทบเชิงบวกให้แก่สังคมโดยรวม ผ่านการส่งเสริมผู้ระดมทุนให้เห็นถึงประโยชน์และความเสี่ยงจากปัจจัยด้าน ESG ต่อการประกอบธุรกิจ ตลอดจนการผลักดันให้ผู้ลงทุนตระหนักและคำนึงถึงผลจากปัจจัยด้าน ESG ที่จะกระทบต่อผลการดำเนินงานของกิจการและส่งผลกระทบต่อผลตอบแทนในการลงทุน เป็นต้น

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย การดำเนินการที่ผ่านมาทำให้มีจำนวนธุรกิจเพื่อสังคมเพิ่มขึ้นจำนวนมาก และภาคส่วนต่าง ๆ เกิดความตื่นตัวในการยกระดับมาตรฐานในการประกอบธุรกิจมากขึ้น แต่ผู้ประกอบการวิสาหกิจเพื่อสังคมส่วนใหญ่ยังคงประสบปัญหาการเข้าถึงแหล่งทุน และการขาดความตระหนักของประชาชนและภาคส่วนต่าง ๆ ในสังคมในการบริโภคสินค้าและบริการ รวมทั้งผลกระทบเชิงบวกที่เกิดขึ้นกับธุรกิจเกี่ยวเนื่องและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียตลอดห่วงโซ่ธุรกิจ ขณะที่การพัฒนาค่านิยมและวัฒนธรรมที่พึงประสงค์ในภาคธุรกิจขนาดใหญ่อยู่ในการผนวก ESG ให้เป็นส่วนหนึ่งของกลยุทธ์องค์กร การปรับเปลี่ยนโมเดลการดำเนินธุรกิจให้สามารถสร้างผลกระทบเชิงบวกต่อสิ่งแวดล้อม สังคม และ ชุมชนส่วนรวมและการมีส่วนร่วมของพนักงาน คู่ค้า นักลงทุน และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียอื่น ๆ ตลอดห่วงโซ่อุปทาน³ (Thomson Reuters Foundation 2562) ได้อย่างเป็นรูปธรรม

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย การดำเนินงานระยะต่อไปควรให้ความสำคัญกับการเร่งพัฒนาขีดความสามารถและบูรณาการแนวคิดการลงทุนและพัฒนาทางสังคมให้เป็นส่วนหนึ่งของดำเนินธุรกิจในทุกขั้นตอน ตลอดห่วงโซ่ธุรกิจอย่างยั่งยืนมากขึ้น ควบคู่กับการเร่งสร้างความตระหนักถึงความสำคัญและคุณค่าของการลงทุนในกลุ่มนักลงทุนรายย่อยในธุรกิจที่ดำเนินงานตามหลัก ESG นอกจากนี้ ควรต้องให้ความสำคัญกับการสร้างผู้ประกอบการวิสาหกิจเพื่อสังคมผ่านการพัฒนาแนวคิดและทักษะการเป็นผู้ประกอบการในสถาบันการศึกษาทั้งในระดับขั้นพื้นฐานและอุดมศึกษาเพื่อผลิตคนรุ่นใหม่ที่มีทักษะสูงเพื่อยกระดับการดำเนินงานวิสาหกิจเพื่อสังคมให้มีประสิทธิภาพ มีความหลากหลาย สามารถสร้างผลกระทบเชิงบวกในสังคมในมิติต่าง ๆ มีขีดความสามารถในการสื่อสารผลกระทบทางสังคมที่เกิดขึ้นในวงกว้างเพื่อให้เกิดการลงทุนทางสังคมอย่างยั่งยืน โดยภาครัฐควรพัฒนามาตรการลดหย่อนภาษีเพื่อส่งเสริมให้ผู้ประกอบการรายใหญ่เพิ่มบทบาทในการบ่มเพาะผู้ประกอบการวิสาหกิจเพื่อสังคมที่อยู่ในช่วงเริ่มต้นของการดำเนินงาน การให้สิทธิประโยชน์ทางภาษีแก่นักลงทุนบุคคล และการขยายแหล่งเงินทุนให้ธุรกิจเพื่อสังคมสามารถเข้าถึงได้มากขึ้น ตลอดจนสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทและรูปแบบการดำเนินงานของวิสาหกิจเพื่อสังคมในวงกว้าง เพื่อสนับสนุนการบริโภคสินค้าและบริการของวิสาหกิจเพื่อสังคม

³ <https://poll2019.trust.org/country/?id=thailand>

การปรับเปลี่ยนค่านิยมและวัฒนธรรม

100301

แผนแม่บทย่อย

การใช้สื่อและสื่อสารมวลชนในการปลูกฝังค่านิยมและวัฒนธรรมของคนในสังคม

เป้าหมายระดับแผนแม่บทย่อย

ปี 2562

ปี 2563

ปี 2564

สื่อในสังคมไทยมีความเข้มแข็ง สามารถสร้างภูมิคุ้มกัน
ให้แก่ประชาชนในสังคม ทำให้เกิดสังคมแห่งการเรียนรู้
ปลอดภัยและสร้างสรรค์เพิ่มขึ้น

ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุภายในปี 2565

ระดับความสำเร็จของการสร้างความรับรู้ ความตระหนัก และการใช้สื่อ
อย่างปลอดภัยและสร้างสรรค์ของประชาชนกลุ่มเป้าหมาย ร้อยละ 70

ในปัจจุบันสื่อและสื่อสารมวลชนนับเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลเป็นอย่างมากต่อการหล่อหลอมทัศนคติ ค่านิยมและพฤติกรรมของคนในสังคม ดังนั้น ในการปรับเปลี่ยนค่านิยมและวัฒนธรรมเพื่อให้คนไทยเป็นมนุษย์ ที่สมบูรณ์ จึงต้องให้ความสำคัญกับการส่งเสริมประชาชนให้มีความรู้เท่าทันสื่อและใช้สื่ออย่างสร้างสรรค์ ตลอดจน จินพัฒนาช่องทางเพื่อให้ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารที่สร้างสรรค์ ถูกต้อง เชื่อถือได้ และเหมาะสมกับ กลุ่มเป้าหมายแต่ละช่วงวัย โดยการดำเนินการที่ผ่านมายังมีความท้าทายอยู่มากเนื่องจากปัจจุบันเทคโนโลยี สารสนเทศมีความก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว นำมาซึ่งปรากฏการณ์ Digital Disruption ที่ทำให้ช่องทางการเข้าถึง สื่อของคนในสังคมไทยมีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างมาก สื่อกระแสหลักได้รับความนิยมน้อยลง จึงทำให้หน่วยงาน ภาครัฐยากต่อการเฝ้าระวังและคัดกรองสื่อที่มีเนื้อหาไม่เหมาะสม

สถานภาพการเข้าใจดิจิทัลทั้ง 9 ด้าน	2562	2563
สิทธิและความรับผิดชอบ (Digital Right)	63.8	66.7 ▲
การเข้าถึงดิจิทัล (Digital Access)	63.8	68.6 ▲
การสื่อสารยุคดิจิทัล (Digital Communication)	69.3	71.7 ▲
ความปลอดภัยยุคดิจิทัล (Digital Safety)	56.6	67.3 ▲
การรู้เท่าทันสื่อและสารสนเทศ (MIL)	68.1	72.3 ▲
แนวปฏิบัติในสังคมดิจิทัล (Digital Etiquette)	70.9	70.9 =
สุขภาพดิจิทัล (Digital Health)	65.3	68.0 ▲
ดิจิทัลคอมเมิร์ซ (Digital Commerce)	59.8	68.5 ▲
กฎหมายดิจิทัล (Digital Law)	52.1	63.1 ▲

ที่มา : สรุปผลผลสำรวจสถานภาพการรู้เท่าทันสื่อและสารสนเทศของประเทศไทยประจำปี พ.ศ. 2563

สำนักงานคณะกรรมการการดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

<https://www.onde.go.th/assets/portals/1/files/MIL%20Public%20PDF%20A5-TH-final.pdf>

สถานการณ์การบรรลุเป้าหมาย ซึ่งสะท้อนโดยระดับความสำเร็จของการสร้างการรับรู้ ความตระหนัก และการใช้สื่ออย่างปลอดภัยและสร้างสรรค์ของประชาชนกลุ่มเป้าหมาย หากเทียบเคียงตัวชี้วัดดังกล่าว ด้วยคะแนนสถานภาพการรู้เท่าทันสื่อและสารสนเทศของประเทศไทย (MIL) ข้อมูล ณ ปี 2563 อยู่ที่ 72.3 คะแนน ซึ่งสูงขึ้นจากปี 2562 ที่ 68.1 คะแนน และหากแปลผลของระดับคะแนนโดยใช้วิธีแบบแบ่งชั้น (Grading) จัดอยู่ในระดับที่ดี (อยู่ในช่วง 65.0-79.9 คะแนน) จึงมีความเป็นไปได้ในการบรรลุเป้าหมาย ตามที่กำหนดในปี 2565 อย่างไรก็ตาม หากพิจารณาเทียบกับต่างประเทศ จากการประเมินของ OECD 2021 กลับพบว่าความสามารถในการรับมือกับ Fake News และข้อมูลข่าวสารที่ผิดพลาดของเด็กอายุ 15 ปี จากทั่วโลก เด็กไทยมีศักยภาพต่ำมากในเรื่องนี้ โดยอยู่ในอันดับ 76 จาก 77 ประเทศทั่วโลกที่ OECD ทำการประเมิน

การดำเนินงานที่ผ่านมา ในช่วงปีงบประมาณ 2564 ภาครัฐส่วนต่างๆ ได้มีการดำเนินการที่สำคัญ ในหลายด้านที่สอดคล้องกับปัจจัยและองค์ประกอบที่กำหนดไว้ในห่วงโซ่คุณค่าของประเทศไทย (Final Value Chain Thailand) เพื่อเป็นการขับเคลื่อนไปสู่การบรรลุเป้าหมาย **สื่อในสังคมไทยมีความเข้มแข็ง สามารถสร้างภูมิคุ้มกันให้แก่ประชาชนในสังคม ทำให้เกิดสังคมแห่งการเรียนรู้ปลอดภัย และสร้างสรรค์เพิ่มขึ้น** ทั้งในด้านการพัฒนาสื่อสร้างสรรค์และเพิ่มพื้นที่สื่อสร้างสรรค์ การสร้างภูมิคุ้มกันรู้เท่าทันสื่อให้กับประชาชนการบริหารจัดการข่าวปลอม (Fake news) การประชาสัมพันธ์เชิงรุก และการเฝ้าระวังและคัดกรองสื่อที่มีเนื้อหาไม่เหมาะสมบนสื่อสังคมออนไลน์ ซึ่งเป็นประเด็นที่มีความท้าทายต่อการบรรลุเป้าหมาย อาทิ องค์การกระจายเสียงและแพร่ภาพสาธารณะแห่งประเทศไทย (ส.ส.ท.) ได้มีการดำเนินโครงการพัฒนาระบบการสื่อสารสาธารณะและฐานข้อมูลอย่างมีส่วนร่วมจากภาคพลเมือง (C-Site Nexus) สำนักงานปลัดกระทรวงวัฒนธรรม ดำเนินโครงการพัฒนาสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์ กรมประชาสัมพันธ์ ดำเนินโครงการสร้างและพัฒนาช่องทางการประชาสัมพันธ์เพื่อสาธารณะประโยชน์ โครงการจัดทำและเตรียมการบังคับใช้ พ.ร.บ. ส่งเสริมจริยธรรมและมาตรฐานวิชาชีพสื่อมวลชน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 และโครงการขับเคลื่อนการสื่อสารภาครัฐเพื่อปรับเปลี่ยนค่านิยม

และวัฒนธรรม สำนักงาน กสทช. ได้ดำเนินโครงการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ของประชาชนเกี่ยวกับกิจการกระจายเสียงและโทรทัศน์เพื่อการใช้ประโยชน์อย่างรู้เท่าทัน ศูนย์คุณธรรม (องค์การมหาชน) ดำเนินโครงการสื่อสารเสริมสร้างคุณธรรมอย่างยั่งยืนในยุค Thailand 4.0 MORAL Digital Team กองทุนพัฒนาสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์ (องค์การมหาชน) ดำเนินโครงการส่งเสริมและพัฒนาให้เกิดกลไกและกระบวนการคัดกรองเฝ้าระวังและการรู้เท่าทันสื่อ โครงการส่งเสริมและพัฒนาช่องทางเพื่อสื่อสารกับสังคมให้เกิดการรับรู้และมีส่วนร่วมของประชาชนและภาคี โครงการส่งเสริมและพัฒนาองค์ความรู้ในการพัฒนาสื่อและนิเวศสื่อที่ปลอดภัยและสร้างสรรค์ และโครงการส่งเสริมและพัฒนาการผลิตและเผยแพร่สื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์ เป็นต้น อย่างไรก็ตามพบว่า การดำเนินการในช่วงปีงบประมาณ 2564 ส่วนใหญ่เป็นการดำเนินการในรูปแบบเดิมที่ต่อเนื่องจากปีงบประมาณที่ผ่านมา

ประเด็นท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมาย แม้ว่าสถานการณ์การรู้เท่าทันสื่อและสารสนเทศของประเทศไทยที่ผ่านมามีแนวโน้มที่ดีขึ้น และมีความเป็นไปได้ในการบรรลุเป้าหมายได้ภายในปี 2565 แต่อย่างไรก็ตามจากสถานการณ์การปรับเปลี่ยนช่องทางการเข้าถึงสื่อของคนไทยจากสื่อกระแสหลักมาเป็นสื่อสังคมออนไลน์อย่างต่อเนื่อง ยังคงเป็นประเด็นที่มีความท้าทายเป็นอย่างมาก เนื่องจากการที่ทุกคนบนสังคมออนไลน์โดยเฉพาะบุคคลที่ไม่สามารถระบุตัวตนได้ (Anonymous) สามารถเป็นผู้ผลิตและเผยแพร่สื่อบนโลกออนไลน์ได้เองอย่างรวดเร็ว ทำให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องยังไม่สามารถจัดการปัญหาดังกล่าวได้อย่างทันท่วงที ก่อให้ประชาชนเกิดความเสี่ยงในการรับข้อมูลข่าวสารที่ไม่ถูกต้องหรืออาจถูกล่อลวงทำให้เสียทรัพย์สินหรือเกิดความเสียหายชื่อเสียงได้ และอาจเป็นการหลอหลอมทัศนคติ ค่านิยม และพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมให้กับสังคมไทยในระยะยาว อย่างในกรณีที่เกิดกระแสการปฏิเสธการรับวัคซีนโควิด -19 ในกลุ่มวัยเรียนซึ่งเป็นกระแสที่ถูกส่งต่อกันผ่านสังคมออนไลน์ ยิ่งเป็นการสะท้อนว่าภาคส่วนที่เกี่ยวข้องยังคงต้องเร่งดำเนินการเพื่อแก้ปัญหาดังกล่าว และนับว่าเป็นประเด็นที่มีความท้าทายต่อการบรรลุเป้าหมายที่กำหนดให้ “สื่อในสังคมไทยมีความเข้มแข็ง สามารถสร้างภูมิคุ้มกันให้แก่ประชาชนในสังคม ทำให้เกิดสังคมแห่งการเรียนรู้ปลอดภัย และสร้างสรรค์เพิ่มขึ้น”

ข้อเสนอแนะเพื่อการบรรลุเป้าหมาย การดำเนินงานของหน่วยงานของรัฐในลักษณะของการกำกับผู้ผลิตสื่ออาจเป็นแนวทางการแก้ไขปัญหาที่ไม่ยั่งยืน ไม่ทันต่อสถานการณ์ และทำได้ยาก เนื่องจาช่องทางการผลิตสื่อที่มีอยู่จำนวนมากในสังคมออนไลน์ ดังนั้น การหาแนวทางในการพัฒนาการรู้เท่าทันสื่อสารสนเทศและสื่อดิจิทัล (Media Information and Digital Literacy) ให้แก่ประชาชนจึงมีความสำคัญมากและจำเป็นต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง อาทิ การเร่งสร้างความรู้และความเข้าใจที่ถูกต้องในการบริโภคสื่อสังคมออนไลน์ในทุกกลุ่มอายุ การเสริมสร้างภูมิคุ้มกันความรู้ผ่านการเสริมสร้างกิจกรรม/หลักสูตรทักษะการรู้เท่าทันสื่อตั้งแต่ในวัยเรียน การส่งเสริมการอ่านและการวิเคราะห์ในการแยกแยะข้อมูลที่เป็นข้อเท็จจริงกับความคิดเห็น การสร้างทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ (Critical thinking) การส่งเสริมให้เกิดกิจกรรมร่วมกันระหว่างเยาวชนและผู้สูงอายุในชุมชน เน้นให้ร่วมกันตรวจสอบข้อมูลก่อนตัดสินใจเพื่อป้องกัน การหลงเชื่อการถูกหลอกลวงจากสื่อ ควบคู่ไปกับการใช้กลไก/มาตรการอื่น ๆ ด้วย อาทิ กลไกการกำกับดูแลกันเอง และส่งเสริมให้ผู้ประกอบวิชาชีพสื่อมวลชนปฏิบัติงานอย่างระมัดระวัง และคำนึงถึงสิทธิมนุษยชน ตลอดจนการสร้างแรงจูงใจให้ผู้ผลิตสื่อและเผยแพร่สื่อคุณภาพอย่างมีจริยธรรมและความรับผิดชอบ รวมถึงมาตรการจูงใจในการผลิตสื่อสร้างสรรค์ และการจัดสรรเวลาและพื้นที่ออกอากาศให้แก่สื่อสร้างสรรค์

